

TANTÁRGYI TEMATIKA
BTMAN302 Régi magyar irodalomtörténet szem.

Tantárgy neve: Régi magyar irodalomtörténet	Tantárgy Neptun kódja(i): BTMAN301, BTMAN207, BTMAN302, BTOMA1N04, BTOMA2N02, BTOMA2N03, BTOSVM1N04, BTOSVM1N05 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
	Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet
	Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)
Tárgyfelelős (név, beosztás): Tasi Réka adjunktus	
Közreműködő oktató(k): Tasi Réka adjunktus	
Tantárgyi egység: Régi magyar irodalomtörténet szem.	
Tantárgyi egység Neptun kódja: BTMAN302 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)	
Javasolt félév: 1T (A szak keresztféléves meghirdetésben nem indul, így páratlan számú félév tárgyait csak ősszel, páros számúkat csak tavasszal lehet felvenni.)	Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
Óraszám/hét: 2 (A nappali képzés heti óraszámja 14 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a következő: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)	Számonkérés módja (a/gy/k/b): BTMAN207, BTMAN301, BTOMA1N04, BTOMA2N02, BTOSVM1N04: kollokvium, BTMAN302, BTOMA2N03, BTOSVM1N05: gyakorlati jegy (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés módja és értékelése</i> pontnál.)
Kreditpont: BTMAN301, BTMAN207: 3, BTMAN302, BTOMA1N04, BTOMA2N02, BTOMA2N03, BTOSVM1N04, BTOSVM1N05: 2	Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)
Tantárgyi egység feladata és célja (röviden összefoglalva): A tantárgy célja az 1772 előtti magyar irodalom fejlődésének áttekintése, valamint a hallgatók megismertetése a régi magyar irodalom legfontosabb műfajaival, szövegeivel és szakirodalmával. A szövegolvasó szeminárium tárgyi, nyelvi, művelődéstörténeti magyarázatokra koncentrálna kívánja kialakítani a régi szövegek értelmezésének alapvető készségeit.	
Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> A hallgató szerezzen megalapozott tudást a régi magyar irodalom változó, nyelvi, ízlésbeli, irodalmi és társadalmi törekvéseiről, folyamatosan alakuló intézményrendszeréről és műfaji hierarchiájáról. <i>képesség:</i> A hallgató váljon képessé arra, hogy történeti kontextusban szemlélje az irodalmi jelenségeket, és a szakma kínálta megközelítési módokból önállóan válogatva saját értelmezői magatartást tudjon kialakítani. <i>attitűd:</i> A hallgató törekedjen szakterületi ismereteinek folyamatos bővítésére, saját értelmezői készségének fejlesztésére, az irodalmi jelenségek történeti meghatározottságnak és változékonyságának megértésére. <i>autonómia és felelősség:</i> A hallgató tudatosan reflektáljon az általa alkalmazott szemléleti és	

megközelítés módok alkalmazhatósági körére, lehetőségeire és korlátaira.

Tantárgyi egység tematikus leírása 14 heti bontásban:

1. Janus Pannonius versei
2. Históriai ének: a történeti tárgyú és a tudósító históriai ének
3. Históriai ének: a bibliai és a szerelmi história
4. Heltai Gáspár (Krónika; Háló)
5. Bornemisza Péter (Tragoedia magyar nyelven; Ördögi kísértetek)
6. Balassi Bálint költészete: a nagyciklus
7. Balassi Bálint: Szép magyar komédia
8. A manierizmus irodalma: Rimay János és a Balassi-imitáció; Rimay és a manierista próza
9. Szenci Molnár Albert bibliakiadása és zsoltárai
10. A puritanizmus irodalmából: Tótfalusi Miklós
11. Pázmány Péter hitvitái (Felelet; Öt szép levél)
12. Zrínyi Miklós: Adria tengernek Syrenaja
13. Gyöngyösi István és a barokk udvari költészet (Márssal társolkodó Murányi Vénusz; Porából megéledett Főnix)
14. Mikes Kelemen (Törökországi levelek)

Félévközi számonkérés módja és értékelése (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.):

A félévközi számonkérés módját és értékelését a félév kezdetekor a tantárgyi egység oktatója határozza meg.

Gyakorlati jegy/kollokvium teljesítésének módja és értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): K SZ

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támogatott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.

K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgázhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma.

Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetésekor a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támogatott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetésekor a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódnak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

Idegen nyelvű átfogó irodalomtörténet:

Lóránt CZIGÁNY. ed. *The Oxford History of Hungarian Literature: From the Earliest Times to the Present*. Oxford: Clarendon Press, 1984.

1.

JANKOVITS László, *Életrajz, műfaji kompozíció, költői utánzás és versengés Janus Pannonius Várad-versében*, Lit, 19(1993), 44–59; vagy: JANKOVITS László, *Accessus ad Janum: A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében*, Bp., Balassi Kiadó, 2002 (Humanizmus és Reformáció, 27), 117–139.

2.

- VARJAS Béla: *A magyar reneszánsz irodalom társadalmi gyökerei*, Bp., Akadémiai, 1982, 125–255.
- PIRNÁT Antal, *Fabula és história*, ItK, 88(1984), 137–149.
- 3.
- KOMLOVSZKI Tibor, *Balassi, Kerecsényi Judit és az Eurialus és Lucretia*, ItK, 1969, 391–409., vagy: KOMLOVSZKI Tibor, *Balassi költészete és az Eurialus és Lucretia* = K. T., *A magyar vers karaktere (Tanulmányok)*, Bp., Balassi Kiadó, 1992 (Régi Magyar Könyvtár: Tanulmányok, 1), 105–126.
- 4.
- KULCSÁR Péter, *A történetíró Heltai: Kiadás- és szövegtörténeti áttekintés = Irodalom és ideológia a 16–17. században*, szerk. VARJAS Béla, Bp., Akadémiai Kiadó, 1987 (Memoria Saeculorum Hungariae, 5), 113–133.
- BALÁZS Mihály, *Heltai Hálójának forrásáról és eszmetörténeti háttéréről*, ItK, 97(1993), 167–196.
- 5.
- PIRNÁT Antal, *A magyar reneszánsz dráma poétikája*, ItK, 73(1969), 527–555.
- SZILASI László, „Szabott módunk” (Szövegostályok Bornemisza Péter: Ördögi kísértetek című művében) = *Művelődési törekvések a korai újkorban: Tanulmányok Keserű Bálint tiszteletére*, szerk. BALÁZS Mihály, FONT Zsuzsa, KESERŰ Gizella, ÖTVÖS Péter, Szeged, JATE, 1997 (Adattár, 35), 561–574.
- 6.
- KLANICZAY Tibor, *A szerelem költője* = K. T., *Reneszánsz és barokk: Tanulmányok a régi magyar irodalomról*, Bp., Szépirodalmi, 1961, vagy Ua., Szeged, Szukits, 1997², 147–240.
- VARJAS Béla, *Balassi Nagyciklusa*, ItK, 1976, 585–612; ua., *Balassi lírai regénye: a Nagyciklus c.* = V. B., *A magyar reneszánsz irodalom társadalmi gyökerei*, Bp., Akadémiai, 1982, 309–346.
- 7.
- KŐSZEGHY Péter, *Utószó* = GYARMATI BALASSI Bálint, *Szép magyar komédia*, Bp., Szépirodalmi Könyvkiadó, 1990, 91–109.
- 8.
- KECSKEMÉTI Gábor, *Rimay retorikai nézeteinek forrásai és összetevői*, ItK, 109(2005), 222–242; ua. = *A szerelem költői: Konferencia Balassi Bálint születésének ötödfélszázadik, Gyöngyösi István halálának háromszázadik évfordulóján, Sárospatak, 2004. május 26–29.*, szerk. SZENTMÁRTONI SZABÓ Géza, Bp., Universitas Kiadó, 2007, 177–202.
- ÁCS Pál, *Utószó = Rimay János írásai*, szerk. ÁCS Pál, Bp., Balassi Kiadó, 1992 (Régi Magyar Könyvtár: Források, 1).
- 9.
- HELTAI János, *Szenci Molnár Albert: Megemlékezés halálának 300. évfordulóján*, Confessio, 1984/3, 68–78.
- PÉTER Katalin, *A bibliaolvasás mindenkinek szóló programja Magyarországon*, TheolSz, 1986, 335–347.
- 10.
- JANKOVICS József, *Devotio és desperatio, avagy az ismétlődés szerepe Tótfalusi Mentsége szerkezetének kialakulásában* = JANKOVICS József, *Ex occidente... A 17. századi magyar irodalom európai kapcsolatai*, Bp., Balassi Kiadó, 1999 (Régi Magyar Könyvtár: Tanulmányok, 3), 193–203.
- 11.
- KEISZ Ágoston, *Magyari és Pázmány vitája = Pázmány Péter és kora*, szerk. HARGITTAY Emil, Piliscsaba, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, 2001

(Pázmány Irodalmi Műhely: Tanulmányok, 2), 219–250.

12.

KOVÁCS Sándor Iván, *A Zrínyi-könyvtár Petrarca-kötetei és az „Adriai tengernek Syrenaiia” kompozíciója* = KIRÁLY Erzsébet, KOVÁCS Sándor Iván, „Adria tengernek fönnforgó habjai”: *Tanulmányok Zrínyi és Itália kapcsolatáról*, Bp., Szépirodalmi, 1983, 34–47.

Gyula LACZHÁZI, *Poetik der Leidenschaften in Zrínyis barocker Gedichtsammlung = Militia et Litterae: Die beiden Nikolaus Zrínyi und Europa*, hrsg. von Wilhelm KÜHLMANN, Gábor TÜSKÉS, Tübingen, Max Niemeyer Verlag, 2009 (Frühe Neuzeit, 141), 174–184.

13.

KOVÁCS Sándor Iván, *Gyöngyösi Kemény-eposzának Zrínyi-imitációi*, ItK, 89(1985), 389–414; *ua.* = KOVÁCS Sándor Iván, *Koboz és virginál: Három tanulmány*, Békéscsaba, Megyei Könyvtár, 1990, 5–42; *ua.* = KOVÁCS Sándor Iván, „*Eleink tündöklősege*”: *Tanulmányok, esszék*, Bp., Balassi Kiadó, 1996, 19–50.

14.

TÜSKÉS Gábor, *Mikes-problémák*, ItK, 114(2010), 291–314.

Ajánlott irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

Átfogó idegen nyelvű irodalomtörténet:

Ernő KULCSÁR Szabó, hg. *Geschichte Der Ungarischen Literatur: Eine Historisch-Poetologische Darstellung*. Berlin, Boston: De Gruyter, 2013.

1.

SZENTMÁRTONI SZABÓ Géza, *Parthenope veszedelme: Újdonságok a Janus Pannonius-filológia köréből*, Bp., Cédus Művészeti Alapítvány–Napkút Kiadó, 2010 (Értekezők – Etűdök, 2).

2.

JANKOVITS László, *Az orális epika XVI. századi hagyományáról*, ItK, 93(1989), 287–293.

BITSKEY István, „*Én mast szóllok csak vitélő dolgokról*” (*A nemzeti sors toposzai Tinódi históriás énekeiben*), *Studia Litteraria*, Tomus XXXVI, 1998, 5–15.; vagy Uő., *Virtus és religió*, Miskolc, Felsőmagyarország Kiadó, 1999, 87–113.

3.

RITOÓKNÉ Szalay Ágnes, „*Irják gyermek-képben*”, ItK, 80(1976), 681–684.

B. KIS Attila – SZILASI László, *Még egyszer a Pataki névtelenről (Történeti poétika és dekonstrukció, névtelenség és dialogicitás)*, ItK, 96(1992), 646–675.

KARDOS Tibor, *Az Árgirus-széphistória*, Bp., Akadémiai, 1967, 235–344.

4.

VARJAS Béla, *Heltai Gáspár, a könyvkiadó*, MKsz, 89(1973), 290–314; *ua.*, *Heltai Gáspár, az író és könyvkiadó c.* = VARJAS Béla, *A magyar reneszánsz irodalom társadalmi gyökerei*, Bp., Akadémiai Kiadó, 1982, 220–241.

5.

BORZSÁK István, *Az antikvitás XVI. századi képe (Bornemiza-tanulmányok)*, Bp., Akadémiai, 1960, 15–72, 110–113.

6.

PIRNÁT Antal, *Balassi Bálint poétikája*, Bp., Balassi Kiadó, 1996.

7.

Amedeo DI FRANCESCO, *A pásztorjáték szerepe Balassi Bálint költői fejlődésében*, Bp., Akadémiai Kiadó, 1979.

8.

ÁCS Pál, *A Balassi-imitáció elmélete és gyakorlata Rimay János műveiben = Hagomány és*

ismeretközlés, Salgótarján, 1986. november 14–15, Salgótarján, 1988 (Discussiones Neogradiensis, 5), 16–25.

KOMLOVSZKI Tibor, *Rimay és a Balassi-hagyomány*, ItK, 86(1982), 589–600; Ua.:

KOMLOVSZKI Tibor, *Mester és tanítvány (A Balassi-vers és Rimay költészete)* = K. T., *A Balassi-vers karaktere (Tanulmányok)*, Bp., Balassi Kiadó, 1992 (Régi Magyar Könyvtár: Tanulmányok, 1), 67–101.

ÖRY Katinka, *Olvasatlanság – olvashatatlanság: Az ambiguitas retorikája Rimay János Balassi-epicédiumának kísérőszövegeiben*, ItK, 111(2007), 555–581.

9.

P. VÁSÁRHELYI Judit, *Szenci Molnár Albert és a Vizsolyi Biblia új kiadásai*, Bp., Universitas Kiadó, 2006 (Historia Litteraria, 21).

10.

BÁN Imre, *A XVII. századi magyar puritanizmus irodalom- és művelődéspolitikai jelentősége*, TheolSz, 1976, 175–178; ua. = BÁN Imre, *Költők, eszmék, korszakok*, vál., szerk. BITSKEY István, Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 1997 (Csokonai Universitas Könyvtár: Bibliotheca Studiorum Litterarium, 11), 205–217.

11.

THIMÁR Attila, *Pázmány Péter a vitapartner?*, ItK, 103(1999), 114–127.

THIMÁR Attila, „*Halhacza mit mond Zent Bernard ti felőletec*”: *Gondolatok Pázmány Feleletéről* = *Pázmány Péter és kora*, szerk. HARGITTAY Emil, Piliscsaba, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, 2001 (Pázmány Irodalmi Műhely: Tanulmányok, 2), 205–218.

12.

KISS Farkas Gábor, *Zrínyi, Marino és az epikus malom = A magyar költészet műfajai és formátípusai a 17. században: A Szegeden 2003-ban megrendezett régi magyar irodalmi konferencia előadásai*, szerk. ÖTVÖS Péter, PAP Balázs, SZILASI László, VADAI István, Szeged, Szegedi Tudományegyetem Régi Magyar Irodalom Tanszék, 2005, 255–269.

István BITSKEY, *Die Topoi des Nationalschicksals bei Zrínyi = Militia et litterae: Die beiden Nikolaus Zrínyi und Europa*, eds. Wilhelm KÜHLMANN, Gábor TÜSKÉS, Tübingen, Max Niemeyer Verlag, 2009 (Frühe Neuzeit, 141), 159–173.

13.

JANKOVICS József, *Gyöngyösi István költészetének poétikai-retorikai forrásvidéke = Religió, retorika, nemzettudat régi irodalmunkban*, szerk. BITSKEY István, OLÁH Szabolcs, Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 2004 (Csokonai Universitas Könyvtár: Bibliotheca Studiorum Litterarium, 31), 330–337.

14.

BITSKEY István, *Mikes Kelemen és a magyar emlékirók = Irodalom, történelem, folklór: Mikes Kelemen születésének 300. évfordulójára. A budapesti Mikes-konferencián elhangzott előadások*, szerk. HOPP Lajos, PINTÉR Márta Zsuzsanna, TÜSKÉS Gábor, Debrecen, Ethnica Alapítvány, 1992, 67–70.